

Fastighets nr 9 | 2012 folket

Tidning för Fastighetsanställdas förbund | Årgång 80

Oklart om jobben
när bostadsbolag
slås samman

Inget socialt liv
med delade turer

Nystart
för uppsagd

en
lovsång
till städyrket

teater "Städningens sakrament"
är en pinfärsk monolog skriven och framförd av skådespelaren Nicholas Olsson. Den baseras på hans egna erfarenheter av städyrket och är en lovsång till arbetet och kamratskapet. Pjäsen ackompanjeras av finsk tango, eftersom hans partner på städfirman älskade denna musik.

TEXT | INGEGERD RÖNNBERG FOTO | SÖREN FRÖBERG →

En show från skurhink

Nicholas Olsson har skrivit och framför tillsammans med multimusikanten Fredrik Söderberg "Städningens sakrament".

en

Att vara skådespelare innebär stenhård konkurrens om jobben. Alla som inte tillhör fasta teaterensembler får räkna med perioder av arbetslöshet.

När Nicholas Olsson våren 2011 tvingades uppsöka Arbetsförmedlingen, bestämde han sig för att ta ett städjobb istället för att gå och vänta på ett nytt pjäskontrakt. Även idag jobbar han som städare en kväll i veckan.

– Eftersom min farmor arbetat som skolstädare har jag alltid haft en respektfull syn på städyrket, men jag anade inte hur tufft arbetet var. Det är ett högt tempo och höga kvalitetskrav, säger han.

Nicholas kom snabbt in i städjobbet genom sin kollega – i pjäsen kallad Mikko. Inte minst på grund av dennes positiva attityd till arbetet började han tycka att det var riktigt häftigt att städa. Han ansträngde sig för att bli så skicklig på jobbet som möjligt.

– Snart fick jag höra att jag var en riktig toppstädare och det gjorde mig stolt. Men plötsligt en dag vände allt. Utan någon egentlig förklaring fick jag ”sparken” – det vill säga jag skulle inte få fortsätta när min provanställning var slut, säger Nicholas.

HAN BLEV UPPRÖRD över hur nonchalant en arbetsgivare kan behandla sina anställda, som om de vore en slit- och slängvara. Från en dag till en annan är din erfarenhet och ditt kunnande inget värt.

– Arbetare pressas tillbaka på alla vis i samhället idag. Städyrket är ett tydligt exempel på det, säger Nicholas Olsson. Trots att städare gör en fantastisk samhällsinsats är arbetsvillkoren och lönerna närmast bedrövliga.

En fråga som Nicholas tänkte mycket på under tiden som städare är: Var finns vreden?

– Varför går inte städare ut och demonstrerar mot arbetssituationen och kräver att lönerna höjs? På det stora värenommerade städföretag där jag jobbade – i pjäsen kallat Städplaneten – fanns inte ens en fackclubb och ingen anställd vågade öppett ifrågasätta arbetsgivarens fasoner.

Först prisas Nico som en toppstädare, sedan förlängs inte hans provanställning. – Arbetsgivare behandlar sina anställda som en slit- och slängvara, säger Nicholas Olsson.

Nicholas säger att en tänkbar förklaring till att det är så tyst på arbetsplatserna kan vara att många städare är invandrare. Städjobbet är kanske deras inkörsport till arbetslivet och därför vågar de inte klaga.

– Att folk är rädda för att förlora jobben har jag stor förståelse för och i pjäsen ber jag på mina bara knän om att få jobba kvar. Men gick städarna samman i en protest skulle det bli en väldig kraft, säger Nicholas Olsson.

– Sedan vill det förstås till att ett sådant uppror stötts av gemene man, fortsätter han. Tyvärr är den allmänna synen på städyrket nedvärderande. Min pjäs är ett sätt att ge städare upprättelse, samtidigt vill jag förstås underhålla.

NICHOLAS HAR GETT sin monolog underrubriken ”En show från skurhinken” – dels som

”Var finns vreden? Varför går inte städare ut och demonstrerar?”

en blinkning åt Maja Ekelöfs bok ”Rapport från en skurhink” och dels för att betona att det i pjäsen är tvära kast mellan det seriösa, det burleska och det poetiska.

Scenografen Caroline Romare ”gifte ihop” Nicholas Olsson och musikanten Fredrik Söderberg och det visade sig vara en fullträff.

– Det är jätteroligt att få vara med och arbeta fram den här pjäsen. Musiken är en lika viktig beståndsdel som texten, säger Fredrik. Att spela tango är också häftigt. Det finns en sådan kraft och ett sådant vemod i musiken. Jag tror knappast någon kan vara oberörd inför den.

Fredrik har även låtit sig övertalas att gestalta en av pjäsens karaktärer; den områdeschef som är idel solsken när hon anställer Nico och sedan kallsinnigt säger upp honom.

Nicholas spelar förutom huvudrollen – som är en skruvad version av honom själv – sin kollega superentusiasten Mikko och en coach på städföretaget som introducerar honom i yrket.

– Denne coach betonar – precis som i verkligheten – ständigt tre ting för städarna: se till att kunden alltid blir nöjd, håll isär röda, gröna och blå trasor och öva på språket.

NICHOLAS OLSSON, som är en erfaren skådespelare med anställningar på såväl stadsteatrar som i fria teatergrupper, har tidigare skrivit och under flera år turnerat med en kritikerrosad monolog om Thore Skogman kallad ”Solen bor i Karlstad”. Framgången med denna text gav mersmak.

– På ett sätt är pjäsen om städare en uppföljare till historien om Thore Skogman. Han var en riktig arbetargrabb och såg sig faktiskt som protestsångare, vilket många inte känner till. Det han ville protestera mot var allt elände i världen.

Fastighetsfolket inbjuds att vara med en stund på repetitionerna av Städningens sakrament i Riksteaterns lokaler, där Nicholas Olsson och medarbetare hyrt in sig. I rummet finns rekvisita i form av en vändbar vägg att skrubba ren, som också gömmer en toalettstol, en hink med städgrejer och en mikrofon, dit Nico stiger fram ur damm och lödder och ger prov på smäktande tangosång, medan Fredrik Söderberg spelar dragspel och trumpet och stundtals bägge instrumenten samtidigt.

I den scen vi får se invigs Nico, som likt

myten om skådespelare är en rätt lat och divig person, i städningens mysterier av Mikko. De ska flyttstäda en lägenhet och Nico beklagar sig högljutt över arbetsuppgifterna. ”Tänk att behövs städa en toalett och riskera att få bajs på sig”, gnäller han till exempel. Alltmedan hans arbetspartner energiskt putsar köket skinande rent och blir till en sinnebild av finsk sisu; att bita ihop och göra sitt jobb. Någon måste ju se till att skiten kommer bort!

Mikko faller också – både i verkligheten och i pjäsen – en replik om arbetare som har etsat sig in i Nicholas medvetande: Vi arbetare borde vara som myror! De har ingen chef utan jobbar bara på tillsammans axel vid axel.

– Så önskar man verkligen att det skulle vara och man kan fråga sig varför det inte är på det viset, säger Nicholas.

REGISSÖR STEFAN BÖHM hjälper Nicholas att lotsa föreställningen mot hamn. (När ni läser detta har pjäsen haft premiär på Alias-teatern i Stockholm.) De båda träffades på Uppsala stadsteater, där Stefan då var chef, och har sedan hållit kontakten.

– När Nicholas presenterade sin pjäs för mig gick jag genast igång på texten, säger Stefan Böhm. Det här är en väldigt bra och träffande beskrivning av arbetares villkor idag. Jag hoppas att många ska få möjlighet att se pjäsen. Både de som arbetar som städare och de som inte har en aning om hur svårt och viktigt detta jobb är.

Som en av drivkrafterna i Fria Proteatern var Stefan Böhm med och skapade omdebatterade skildringar av arbetares liv, som pjäsen om Norrbottens järnverk och ”Typerna och draken” – om typografernas fackliga kamp – också de med musik som en viktig komponent.

– Idag skildrar teatern tyvärr sällan hur vanliga jobbare har det, säger han. Det har väl helt enkelt inte varit på modet, men jag tror det håller på att vända. ”Städningens sakrament” kan kanske vara början på en ny våg av arbetarskildringar.

Nicholas inflikar att ”Yarden” (baserad på Kristian Lundbergs roman), som nyss hade premiär på Malmö stadsteater, är en annan nyskriven pjäs ur arbetares perspektiv.

– I takt med att tiderna blir hårdare tror jag att vi kommer att få se fler pjäser med en politisk udd, säger han.

”Idag skildrar teatern tyvärr sällan hur vanliga jobbare har det”

Regissör Stefan Böhm tycker att det länge saknats pjäser om vanliga jobbare.

– Förhoppningsvis är ”Städningens sakrament” en vändpunkt, säger han.